

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 615
Tarih : 14.01.2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda örnek teşkil eden ülkelerin politikalarının ve uygulama çalışmalarının sonuçlarıyla birlikte incelenmesi, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme politikalarının kadın-erkek eşitliğini sağlamadaki etkisinin araştırılması, Türkiye’de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin önündeki en büyük engel olan merkezîyetçi yapının etkilerinin incelenmesi ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin nasıl yapılabileceği konularında bu alanda çalışan kadın örgütleriyle ve yerel yönetimlerden uzmanlarla beraber çalışarak ortaya konması amacıyla Anayasanın 98’inci, İçtüzüğün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

Çağlar DEMİREL
HDP Grup Başkanvekili
Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için devletin her alanda bu eşitliği sağlama yönünde politikalar üretmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, yani toplumun kolektif ihtiyaçlarını karşılamak için planlanan ulusal bütçenin, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik sistemi, istihdam, ulaşım başta olmak üzere tüm alanlarda cinsiyetler arası eşitsizliği ortadan kaldıracak biçimde planlanmadığı takdirde kadına yönelik ayrımcılığın önüne geçmek mümkün olmayacaktır. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyete dayalı bütçeleme yöntemi kadınların istihdam, eğitim, sağlık, siyasete katılım gibi alanlarda yaşadıkları ayrımcılıkla mücadelede en etkili yöntemlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Böyle bir bütçelemeye geçilmesi, toplumun yarısını oluşturan kadınların eğitimden sağlığa, refah düzeyinin artmasına vesile olup, toplumsal olarak eşitlikçi ve demokratik bir anlayışın sağlanmasında da etkili olacaktır.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme kaba bir yöntemle kadına özgü bütçe ayrılması ya da kadın ve erkek için eşit bütçe harcanması anlamına gelmemektedir. Diğer ülkelere baktığımızda, örneğin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemede en başarılı ülkelerden biri olan İsveç'te ayrı bir Eşitlik Bakanlığı bulunmakta olup, bu bakanlık cinsiyet eşitliği kıstasını diğer bütün bakanlıkların uygulamasının da garantörü durumundadır. İngiltere'de ise bütçe görüşmelerinde her türlü ekonomik, sosyal, kültürel alan cinsiyete dayalı bir analiz ile rapor edilmektedir ve bu analizler sonucunda örneğin istihdam için ayrılan bütçenin %95'i kadınların istihdamının artırılması için kullanılabilir. Bunların yanı sıra 12 Avrupa ülkesi daha 2003 yılında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme politikalarını kabul ederek uygulamaya geçirmiştir.

Türkiye'de ise sadece kısıtlı sayıdaki projeler dışında bir gelişme olmadığı ortadadır. Oysaki kadın odaklı bütçelemenin yerel yönetimlerde uygulanması yerelden inşa edilecek cinsiyet eşitliği perspektifi açısından önceliklendirilmelidir. Kadınların farklı yerelerde birbirinden farklı ihtiyaçlarını görebilen, eşitlik ilkesine hizmet edebilecek bir bütçe ancak yerelden inşa edilebilir. Bu anlamda Demokratik Bölgeler Partisi'nin belediyeleri ilkesel olarak tüm yerel bütçe süreçlerinde kadın odaklı bütçelemeyi esas almıştır ve harcama ile hizmet üretiminde kadın önceliğine göre politikalar ve projeler geliştirmektedir. Böylelikle kadınlara yönelik yaşam evlerinin açılması, kadın istihdamının desteklenmesi için ücretsiz kreşlerin açılması, kadınların görünmeyen emeğini görünür hale getirmek amaçlı kooperatiflerin açılması gibi uygulamalar hayata geçirilmiştir.

Fakat Türkiye'de yerel bütçelemenin merkezi yapıya katı bir biçimde bağlı olması DBP belediyeleri başta olmak üzere bazı belediyelerde uygulanan toplumsal cinsiyete duyarlı

bütçelemenin (TCDB) önünde çok büyük bir engel teşkil etmektedir. Bu engellerin aşılabilmesi için adem-i merkeziyetçi bir siyasi ve idari yapının benimsendiği bir yönetim anlayışının geliştirilmesi elzemdir. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin etkin bir şekilde yapıldığı Avusturalya, Hindistan gibi ülkeler incelendiğinde, yerinden yönetim anlayışının benimsendiği dikkat çekmektedir. Cinsiyet eşitliğinin sağlanması için bu anlayışın kalkınma planlarının temel ilkesi olarak benimsenmesi gerekmektedir.

TCDB'nin somut uygulamaları düzenlenirken kamu kaynaklarının dağılımında önceliklerin yeniden belirlenmesi esastır. Bunun için bütçeye özel önlem kalemleri eklenmesi ve uygulama sonuçlarının bağımsız izleme mekanizmalarıyla sürekli değerlendirilerek denetlenmesi gibi yöntemler en yaygın uygulamalardır. Tüm bunların uygulanması ile sadece bütçe konusunda cinsiyet eşitliği sağlanmış olmayacak, aynı zamanda kadın yoksulluğunun azaltılması, cinsiyete duyarlı yaklaşımın sağlanması, ekonomik üretkenliğin ve şeffaflığın artması da mümkün olabilecektir. Bu bağlamda, TCDB konusunda örnek teşkil eden ülkelerdeki politikaların ve çalışmaların nasıl uygulandığının sonuçlarıyla birlikte incelenmesi, TCDB politikalarının kadın-erkek eşitliğini sağlamadaki etkisinin araştırılması, Türkiye'de merkezi ve yerel bütçe çalışmalarında TCDB nasıl yapılabileceğini konusunda bu alanda uzman kişilerle çalışarak ortaya konması için bir meclis araştırma komisyonu açılmasını teklif ediyoruz.